

– הריון מלאכותי –

(לאה"ע ה' סימן ו')

ואין לומר שמה שאשה זו מותרת לכיג הוא, משום דאזלינן בתר רובא ורוב כשרים אצלה, זה אינו. שהרי לענין יחסין לא מתכשרא אלא בתרי רובי: רוב העיר ורוב סיעה, ובנדון דידן אציג דאיכא רוב העיר אם היא עיר שרובה ישראל הרי אין כאן רוב סיעה שהרי נבעלה בעיר ואין כאן אלא רוב העיר גדידא (עיין בב"ש סי' ו' סי"ק ל"ד).

קושטא הוא דכרוב אחר אם נשאת לא תצא (שם סי"ק י"ז) ולפי"ז אפשר לפרש בעית הגמ' לענין שיהיה מותר לקיימה אבל דבר זה אי אפשר לאומרו אלא לפירוש רש"י, בתרא, שכפרש בעית הגמ' שנשאה הכהן ולא ירע שהיא מעוברת ומצא לה בתולים ואח"כ נרע שהיא מעוברת, אבל לישנא דגמרא דבתולה שעוברת לא משמע הכי, ולפירוש קמא דרש"י דפירש והיא אומרת שהיא בתולה וכן לפירוש החוס' (שם) דסיירי שבדקה ע"י חבית, בעית הגמ' היא: אם מותר לישאנה לכתחלה וזה ודאי שאינו מותר כל דליכא תרי רובי.

ועוד נלע"ד דבנדון דידן אין אצילו רוב אחר, שהרי אמרינן בגמ': שאם אזלה היא לגביהו הוה ליה קבוע וכמהצת על מחצה רמי, והכא נמי בשעה שהרופא בא להוציא ממנו ש"ז הרי האיש נח במקומו וכלוקח מן הקבוע דמי.

ועל כל פנים הדבר ברור שאין כאן תרי רובי להכשיר אשה זו לכהן, ולפי"ז מה הועלנו במאי דחיישינן שמא באמבטי עיברה, להתיר נשואיה לכתחלה לפירשיי קמא ולפירוש החוס', אדרבא חששה זו סכניסה אותנו בספק אסור אפילו לגבי כהן הדיוט, ומכאן מוכח דהריון כזה אינו נחשב כביאה אסורה לפסול את האשה לכהונה, שמא תאמר שלא נאסרה אשה זו לכהן ויינו משום שלא כוונה לביאה אסורה, גם זה אינו, שהרי קי"ל: כל הנבעלת לאדם שעושה אותה זונה בין באונס בין ברצון וכו'. משהערה בה נפסלה משום זונה, (אה"ע סעיף ט').

ועדיין יש מקום לומר שמה שנאסרה בביאת אונס הוא: משום שנתינת מאיסור ביאת גבר, שהרי גם באונס נתינת האשה מביאת אסור, משא"כ כשנתעברה באמבטי הואיל ולא נתינת מביאה זו לא נעשית זונה, הא לאו מילתא היא דהא קי"ל הנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו ואי אפשר לו להבדל ממנה

ביה תמוז התרצ"ה

לכבוד ידידי הנעלה גבר חכם בעוז הרה"ג כמוהר"ר ד"ר א. י.

שאל ממני להודיעו חו"ד ע"ד ההמצאה האחרונה להוליד ולד ע"י אופן מלאכותי: זריקת ש"ז לתוך הרחם.

השאלה מסתעפת להרבה ספקות:

- א. אם אשה זו נאסרה לכהן משום זונה.
- ב. אם האשה שנזרק ברחמה ש"ז היא אשת איש אם נאסרה לבעלה.
- ג. אם האיש שממנו לקחו השי"ז הוא ערוה לה מחייבי כריתות ומיתות ביד, אם הולד הנוול ע"ז הוא ממזר ואסור לבוא בקהל.
- ד. אם ולד זה נחשב כבנו של אותו האיש שהוציא ש"ז לתוך אמבטי או המזדקה.
- ה. אם אשה זו אסורה להנשא משום מעוברת או מינקת חבירו.

ואע"ז ואומר בס"ד:

א. אשה שקלטתה ש"ז ע"י אמבטי או מזדקה או מזורקה אם נאסרה לכהן ולבעלה.

דבר זה שנראה כתגלית והמצאה חדשה יש לו עיקר בתלמודין, דהנה גרסינן בגמרא: שאלו את בן-זומא בתולה שעוברת מהו לכיג, מי חיישינן לרשמואל וכו'. ומסיק לרשמואל לא שכיח וחיישינן שמא באמבטי עיברה (תניגה ט"ו) מכאן אנו למדים: שהריון זה אינו פוסל את האשה משום ביאה אסורה שאם לא תאמר כן תהיה אשה זו אסורה אפילו לכהן הדיוט משום שמא נבעלה לפסול לה, וכמו דקי"ל דשהנבעלת לאחד מאיסורי לאוין השוין בכל, ואינה מיוחדת לכהנים או מאיסורי עשה ואין צריך לומר למי שהיא אסורה לו משום ערוה או לעכו"ם ועבד, והואיל והיא אסורה לינשא לו הרי היא זונה (אה"ע סי' ר סעיף ח').

מתורת (עיין פסחים כ"ה), ואנוסה אע"ג שהיא מתכוונת ליהנות בסופה נחשב כלא אפשר ולא קא מכיין, והאיל דיצרה אלבשה. זמטעם זה, באשת ישראל שנאנסה, אמילו אם אמרת: הניחו לו, שאלמלא נזקק לה הוא שוכרתו. מתורת לבעלה. מאי טעמא יצרה אלבשה (כתובות נ"א וביש ט" קט"ו כ"ו). הא למדת שאסור זונה לכתן, אינו משום שכונה או שנהנית מאסור אלא גזרת הכתוב היא דביאה אסורה פוסלת, ואם איתא שגם שאיפת ש"ו ע"י אמבטי דינה כביאה אסורה, הדין נותן לאסור אשה זו לכתן מספק זונה; אלא ודאי שאין זו החובה ביאה כלל, והוא הדין לזריקת ש"ו על ידי משאבה אינה ביאה לאסור את האשה מדין זונה, ומינה נלמד שאין אשת איש נאסרת לבעלה ע"י מעשה זה דשאיבה באמבטי או זריקת ש"ו לתוך הרחם ולא אסרה תורה לבעל ולבועל אלא בגלוי עריות ולא באופן שאין לו גלוי ערוה, והעראה זאת אומרת נשיקת אבר חי, וכ"כ הבי"ח משם הגהת סמ"ק דנתעברה מאמבטי או מסרינים שיש בהם ש"ו, הולד כשר לגמרי והאיל ואין כאן ביאת אסור (י"ד ט" קצ"ה), והמלי"ם למד מזה שאין ספק שלא נאסרה אשה זו לבעלה משום דאין כאן ביאת איסור (מלי"ם ה' אישות פ' ט"ו ה' ד).

מתורת (עיין פסחים כ"ה), ואנוסה אע"ג שהיא מתכוונת ליהנות בסופה נחשב כלא אפשר ולא קא מכיין, והאיל דיצרה אלבשה. זמטעם זה, באשת ישראל שנאנסה, אמילו אם אמרת: הניחו לו, שאלמלא נזקק לה הוא שוכרתו. מתורת לבעלה. מאי טעמא יצרה אלבשה (כתובות נ"א וביש ט" קט"ו כ"ו). הא למדת שאסור זונה לכתן, אינו משום שכונה או שנהנית מאסור אלא גזרת הכתוב היא דביאה אסורה פוסלת, ואם איתא שגם שאיפת ש"ו ע"י אמבטי דינה כביאה אסורה, הדין נותן לאסור אשה זו לכתן מספק זונה; אלא ודאי שאין זו החובה ביאה כלל, והוא הדין לזריקת ש"ו על ידי משאבה אינה ביאה לאסור את האשה מדין זונה, ומינה נלמד שאין אשת איש נאסרת לבעלה ע"י מעשה זה דשאיבה באמבטי או זריקת ש"ו לתוך הרחם ולא אסרה תורה לבעל ולבועל אלא בגלוי עריות ולא באופן שאין לו גלוי ערוה, והעראה זאת אומרת נשיקת אבר חי, וכ"כ הבי"ח משם הגהת סמ"ק דנתעברה מאמבטי או מסרינים שיש בהם ש"ו, הולד כשר לגמרי והאיל ואין כאן ביאת אסור (י"ד ט" קצ"ה), והמלי"ם למד מזה שאין ספק שלא נאסרה אשה זו לבעלה משום דאין כאן ביאת איסור (מלי"ם ה' אישות פ' ט"ו ה' ד).

ב. נאמנות האשה לומר שמאמבטי נתעברה.

אחרי שהוכחנו בסעיף דלעיל דאין אשה נאסרת על בעלה כשנתעברה מאמבטי אמילו אם כוונה לכך כגון שידעה שיש ש"ו באמבטי ונכנסה בו או שהכניסה ש"ו לתוך רחמה ע"י מזרקה, מתעוררת השאלה אם נאמנת האשה לומר שמאמבטי נתעברה, ונראה לע"ד שאין האשה נאמנת בכך שלא אמרו בגמ' חיישינן שמא נתעברה ע"י אמבטי, אלא בכתולה שעיברה, דעינינו הרואות שאין פתחה פתוח כגון שנברקה ע"י חבית או ע"י רופא ולא חיישינן שמא נתעברה מביאת איש ע"י הטיה, וכדשמואל דאמר: יכול אני לבעול כמה בעילות בלא דם, משום דזה לא שכיח (חגיגה ט"ו), הלכך ע"כ לומר שנתעברה ע"י אמבטי, אבל באשה בעולה לא חיישינן לאמבטי להתירה לבעלה, אבל כל שראינה מעוברת וליכא למתלי בבעל נאסרת לבעלה.

תדע, שהרי אשה שהיה בעלה במדינת הים ושהה שם יותר מ"ב חדש, וילדה אחרי י"ב חדש הולד ממזר, שאין הולד שוהה במעי אמו יותר מ"ב חדש (אה"ע ט" ד' סעיף י"ד) ואף למיד שאינו בחזקת ממזר, היינו משום דגזרינן שמא בא בעלה ע"י שם, (שם), אבל ליכא מאן דאמר דחיישינן שמא

אולם עדין יש להסתפק בזה לפי מ"ש החו"מ דכל שהיא בכלל האסור נאמנת (חגיגה י"ד. תד"ה בתולה) יש מקום לומר, שתהיה נאמנת בטענת אמבטי, ומכל מקום אני אומר שטענה דלא שכיחא כזאת אינה מתקבלת אלא לענין הולד הנוציאו מוראי מסוד אבל לענין אסורה על בעלה נאסרה מספק ובגה הוא ספק ממזר, וז"ס.

ג. הנולד מש"ו שנפלט ע"י אמבטי או כדומה אם

נחשב כבנו.

הח"מ נסתפק בזה ומסיק שבן הנולד מש"ו של אדם אחד ששפק את זרעו באמבטי וכדומה, הרי הוא כבנו לכל דבר, ונסתייע לזה מ"ש בלקוטי מהרי"ל: שסירא היה בנו של ירמיהו שרחץ באמבטי (ח"מ ט" א' ס"ק ח') והבי"ש מסכים לזה ונסתייע מ"ש בהגהות סמ"ק (הבי"ד הבי"ח ב"י"ד ט" קצ"ה) אשה מזוהרת שלא תשכב על סדין ששכב עליו איש אחר, מן התעבר מש"ו של אחר גזרה שמא ישא אחותו מאביו, משמע מזה דהוי בנו לכל דבר, וכ"כ המלי"ם (ה' אישות פ"ט ה"ד) ולע"ד ראיות אלו אינן מכריעות, דמ"ש בלקוטי מהרי"ל אינו אלא אגדה מקובלת וק"ל שאין למדים מן האגדות (ירושלמי פאה פ"ב ה"ד וחגיגה פ"א ה"ח) ועוד שאם נסמך על האגדה הלא יש אגדה אחרת: שבתו של ירמיהו נכנסה באמבטי שדחץ בה ירמיהו ונתעברה סמנו (עיין פחד יצחק אות בן בתו של אדם) ואפשר שמשום זה קראוהו בנו להיותו בן בתו, ובני הבת קרויים בנים, וכדילפינן בגמ' פרקתיב ואחר בא חצרון אל בת מכיר אבי גלעד ותלד לו את שגוב וכתוב מני מכיר ירדו מחוקקים וכתוב יהודה מחוקקי (יבמות ט"ב ופירש"י ד"ה מני מכיר), וראיית הבי"ש גם היא אינה מכריעה, וכמ"ש הט"ו: דשמא לחומרא אמרינן שהוא בנו אבל לא לקולא (ט"ו שם ס"ק ח') ועוד שמדן החיר"א העתיק הגהה זו סמקורה בספר ישן נושן, וזה נוסחה: ומה שנתנו הנשים שלא לשכב אסדין ששכב איש אחר, דין זה אינו אלא להבחין של מי יהיה הולד דהא אהבחנו קפדינן, כדאיתא ביבמות: גזרה שמא ישא, ולפי"ו יוצא שלא חשש הר"י מרץ

אולם אחרי התבוננות נראה שגם הדין והעניין פוּרְי דאסור להוציא ש"ז מאופן זה משום דלא ימלט שלא תזיינה טפות לבטלה, ולא זותרה הוצאת ש"ז אלא בדרך מנהגו של עולם. ואל תשיבני שא"כ הדין נותן שלא קיים מצות פירי כיון שנעשה באיסור. אין זו תשובה. שהרי מסק רמ"א שגם מי שהוליד ממזר קיים המצוה (אה"ע סי' ת סעיף ו') ואף למאי דכתב בספר חסידים דלא קיים מצות פירי היינו משום דממזר אינו חי אבל אם ידוע שהוא ממזר הואיל והוא חי, קיים מצות פירי (כ"ש שם ס"ק י"א). ולכן נלענ"ד רמוציא ש"ז באבטי וכדומה ונולד ממנו ולד. הואיל ואינו כבנו, וכמו שהוכחנו לעיל, לא קיים מצות פירי, וממילא יוצא שהוא נלכד באיסור מוציא ש"ז לבטלה וכן ראוי להורות.

ה. מעוברת ע"י אמבטי אם אסורה להנשא עד

אחרי זמן ההנקה מדין מעוברת ומינקת חברו-

מ"ן החיד"א נסתפק באשה שנתעברה ע"י אמבטי אי שריא להנשא כשהיא מעוברת, ופשיט לה מסוגין דחגיגה שהתירו בתולה שעיברה לכהן גדול, משום דחיישינן שמא נתעברה באמבטי. (חגיגה שם), וקשה שהרי עדיין אסורה משום מעוברת חברו, ואין לומר שלא התירו אלא לאחר שילדה ועבר זמן ההנקה. שא"כ הרי נאסרת לו אחר שילדה משום שאינה בתולה, ומכאן יוצא שמעוברת ע"י אמבטי הואיל והוא דבר דלא שכיח לא גזרו רבנן, או שנאמר שבעית הגמרא ופשיטותא בבתולה שעיברה ע"י אמבטי היינו רק מדין תורה. (ברכי יוסף אה"ע סי' י"ג סעיף י"ד) ולע"ד נראה פשוט ומעוברת ע"י אמבטי אסורה להנשא, דזיל בתר טעמא הוא: שהרי אסור מעוברת הוא: משום תקנת הילד שמא יזיק הולד בשעת תשמיש שאינו מקמיד על בן חברו (הרמב"ם ה' גירושין פ"א ה' כ"ה) או משום דסתם מעוברת למניקה קיימא דילמא אעברה ומעקר חלבה וקטלה ליה (יבמות מ"ב) ובספר בית מאיר הוסיף לבאר הלכה זו בטוב טעם ודעת: שתקנה זו אינה איסורא לחוד אלא שגם דינא הוא ומסעם פיסוק חיותיה של העובר ולא גרע מפרוט טצודה. (ע"פ פ"ת סי' י"ג ס"ק י"ח ד"ה ועיין) וכיון שכן אין שום סברא להתיר המעוברת ע"י אמבטי ומסוגין דחגיגה אין ראיה, דאיכא למימר: דבעינן היא לענין שיחיה מותר לקיימה אחרי כלות זמן ההנקה וכדפירש רש"י (חגיגה שם) שנשאה ולא ידע שהיא מעוברת ומצא לה בתולים: והא"כ נודע שהיחיה מעוברת, וחלמה פסוקה היא הא"כ: מ"ן גדול שנשאה בוגרת או פוסת ע"ז היו יקיים (הרמב"ם ה' אישורי

אלא משום הבחנה, וזאת אופרת שלא ניהש בן זה לבעלה של אשה זו, אבל אין ללמוד מזה שהוא כבנו לכל דבר (ברכי יוסף אה"ע סי' א' סעיף י"ג). על כל פנים מדברי הרב טרן למדנו שגם במעוברת ע"י אמבטי שצריכה הבחנה אין זה משום חשש אסור עריות אלא משום יחוס אבות לעניני ירושה ומצות האב על בניו וכן מצות הבן על האב. ולפי"ז צ"ל דמה שהתירו לכ"ג לישא בתולה שעברה ע"י אמבטי היינו אחרי שהוכר עוברת, ובהוכר עוברת תו ליכא למיחש להבחנה אלא היא נכנסת בגדר מעוברת ומינקת חברו שיתבאר בסעיף דלקמן.

מהאמור נמצאנו למדים כי הולד הנוצר משי"ז של איש שלא על ידי הערואה בנשיקת אבר, אלא על ידי אמבטי או זריקת ש"ז לתוך הרחם, אינו נחשב כבנו של המוציא ש"ז לתוך האמבטי או המזרקה לא לענין זה שיחשב כאלו קיים מצות פירי, ולא לענין פסוד אשתו מזיקת יבום וחליצה וכן אם הוא מחייבי כריתות או ממזר אין הולד הנוצר משי"ז אסור לבוא בקהל הואיל ולא נוצר ע"י ביאת אסור. וכמ"ש הב"ח משם הרב טרן ז"ל, וכגירסתו הנכונה של מ"ן החיד"א ברבדי הגהות הסמ"ק, ואף להח"מ וב"ש והמל"ם דסוברים דבנו הוא לכל דבר, מודו שאינו נקרא ממזר אם אביו הוא ערוה מחייבי כריתות ומיתות ביד או אם המתעברת היא אשת איש הואיל ואין כאן ביאת אסור, ודוקא לענין פירי ואסור עריות הוא שאמרו שולד זה הוא כבנו שהרי גולד מזרעו אבל לענין אסור אשה על בעלה מודו שאינה נאסרת אלא ע"י ביאת אסורה. אולם אם זה שהוציא ממנו ש"ז באמבטי וכדומה הוא ממזר, לדעת הח"מ ודעמיה בנו נמי הוי ממזר ולפי מה שהוכחנו מהנ"ל והגהות סמ"ק הואיל ואינו כבנו לכל דבר ממילא יוצא שהוא כשר לבוא בקהל בכל ענין.

ד. אם מותר להוציא ש"ז לשם הריון ע"י אמבטי

וכדומה. ואם מוציא ש"ז בכגון זה ונולד ולד

מזרעו אם קיים מצות פירי

לפי מה שהוכחנו בסעיף הקודם דולד הנולד ע"י אמבטי אינו נחשב כבנו ממילא יוצא שאסור להוציא ש"ז לשם זה ושאיין אדם מקיים פירי בזה, אבל לדעת הב"ש ח"מ ודעמיה דסוברים דולד זה הוא בנו לכל דבר והולד הנולד מזרעו חשוב כבנו לענין קיים מצות פירי לכאורה נראה שפשוט להוציא ש"ז באמבטי וכדומה אם הוא פסוק להריון.

הוא דבר דלא שכית. אבל נאמנת בטענה זו להוציא את בנה מוראי ממזר ולעשותו לספק ממזר. (סעיף ב).

ד. ולד הנוצר ע"י אמבטי אינו נחשב כבנו של אותו האיש ששמן זרעו לתוך אמבטי לא לענין ירושה ולא לענין פטור אשתו מחליצה ויבום.

ולרעת המל"מ והח"מ הוא כבנו לכל דבר. ואם המוציא ש"ז לתוך האמבטי היה ממזר גם בנו נגדר אחריו ואסור לבא בקהל (סעיף ג).

ה. אשה שנתעברה ע"י אמבטי או מזרקה אסורה להנשא עד כלות זמן ההנקה מדין מעוברת ומינקת חברו דחיישינן דילמא מעבר חלבא וקטלא ליה ופסקא לחיותיה דולדה (סעיף ד).

דברים אלה כתבתי לקוצר השגתי לברורה של הלכה זו. ולמעשה הלכה זו בכללה היא בגדר ההלכות שאמרו עליהם הלכה ואין מורין כן (ערובין ז, ביצה כ"ה; וא"ח סי' תק"ט סעיף ב:). והנלע"ד כתבתי.

ביאה פ"ז ה' ט"ז) אולם לפי התוס' (חגיגה ס"ט) דמפרשים בעית הגמי היכא שבדקנה על ידי הבית והיינו קודם שכנסה קיימה שפיר ראית מרן החיד"א ז"ל, דבכגון זה שהוא דבר דלא שכית לא גורו רבנן אסור הבחנה. ומכל מקום מכיון שלרשי אין ראיה מסוגיא זו להתיר מעוברת ומינקת חברו שע"י אמבטי, והואיל והסברה נותנת לאסור נשואי מעוברת ומינקת שע"י אמבטי משום דפסיק לחיותו של הולד, הכי נקטינן לאסור נשואי מעוברת ע"י אמבטי עד כלות זמן ההנקה וכן ראוי להורות.

מסקנא דמילתא:

א. אשה שנתעברה על ידי אמבטי או מזרקה אינה נעשית זונה ולא נאסרה על בעלה אם היא אשת איש. הואיל ואין כאן ביאת אסור.

ב. ומטעם זה אם ש"ז שסמנו נתעברה היה מחייבי כריתות ומיתות בית דין או סמי שהוא ממזר אין הולד נעשה כמזר ע"כ. (סעיף א-ג).

ג. אין אשה נאמנת לזכר שנתעברה מאמבטי להתיר עצמה לבעלה או להתיר את בנה. דעבוד על ידי אמבטי